

Naar een vitale teelt Hyacint

De Nederlandse hyacintenteelt maakt onderdeel uit van de voor Nederland toonaangevende bloembollensector. Het is een kapitaalintensieve teelt die veel kennis vraagt. De sector heeft mondiaal gezien een monopoliepositie. Daarmee neemt de hyacintenteelt ten opzichte van de overige bolgewassen een unieke positie in. Zij hebben een minder dominante rol in de mondiale teelt.

De roep om gezonde, residuvrije bollen en bloemen vanuit de markt wordt steeds groter en de roep om een duurzame schone teelt vanuit de maatschappij steeds sterker. Tegelijkertijd neemt het pakket aan toegestane gewasbeschermingsmiddelen stelselmatig af. Wil de sector economisch blijven bestaan en haar maatschappelijke legitimiteit behouden, dan moet de hele keten overgaan op de productie van schone, gezonde en residuarmlere bollen.

Om die reden is er een uniek samenwerkingsverband van partijen¹ uit de keten ontstaan: Vitale Teelt Hyacint. De partners in dit samenwerkingsverband willen een nieuw duurzaam teeltsysteem ontwikkelen voor het telen van ziektevrrije hyacintenbollen. Centraal hierin staat het verkorten van de teeltcyclus, omdat de huidige lange teeltcyclus zorgt voor een grote kans op ziekten en plagen. Dit verkorten van de teeltcyclus wordt bereikt door te gaan werken met een éénrichting systeem. In dit project wordt onderzoek gedaan naar de teelt van schoon uitgangsmateriaal/plantgoed in een beschermende omgeving, waarna vervolgens de bloeibare bol buiten wordt afgeteeld.

Het onderzoek vindt plaats in kassen met verwarming en licht, waarbij tevens grond en watergift onderdeel uitmaken van de zoektocht naar de optimale omstandigheden. Deze kasteelt van het uitgangsmateriaal 'in een schone virusvrrije omgeving' ontlast de onder druk staande buitenteelt. De doelstelling van het project is het verminderen van het gebruik van chemische middelen. Dit wordt vooral bereikt door een deel van de teeltcyclus binnen uit te voeren. Als het project slaagt, dan zal dit in de hele keten merkbaar zijn, omdat hierdoor een duurzame ziektevrrije en residuarmlere hyacintbol in de schappen van de retailer komt te liggen. Effecten zullen ook merkbaar zijn in het oppervlaktewater en de luchtkwaliteit, omdat de nieuwe hyacintenteelt veel minder belastend is voor milieu, water en bodem. Met dit Vitale-teeltproject wil de sector voorop blijven lopen op het gebied van kwaliteit en duurzaamheid om de continuïteit van de hyacintenteelt in Nederland in de toekomst te waarborgen. Hyacinten worden gebruikt voor de productie van snijbloemen en bol-op-potproducten in de winter door professionele telers in binnen- en buitenland, beplanting in tuinen en parken door hoveniers, de verkoop aan consumenten voor het planten in de tuin (droogverkoop) en voor de verkoop aan consumenten voor het zelf binnen in bloei trekken, oftewel de thuisbroei wereldwijd.

¹ Markglory, VOF P.C. van Saase & Zn, Kees van Haaster & Zn. B.V., Van Haaster Vijfhuizen, VOF Apeldoorn Bloembollen, VOF Th. A. Pennings en Zn, BQ Support BV, Iribov BV, Alb. Groot BV, KAVB en Wageningen University & Research. Zij doen dit met gedeeltelijke financiering vanuit de POS regeling van de Provincie Zuid Holland en van Stichting Hagelunie.

VAN:

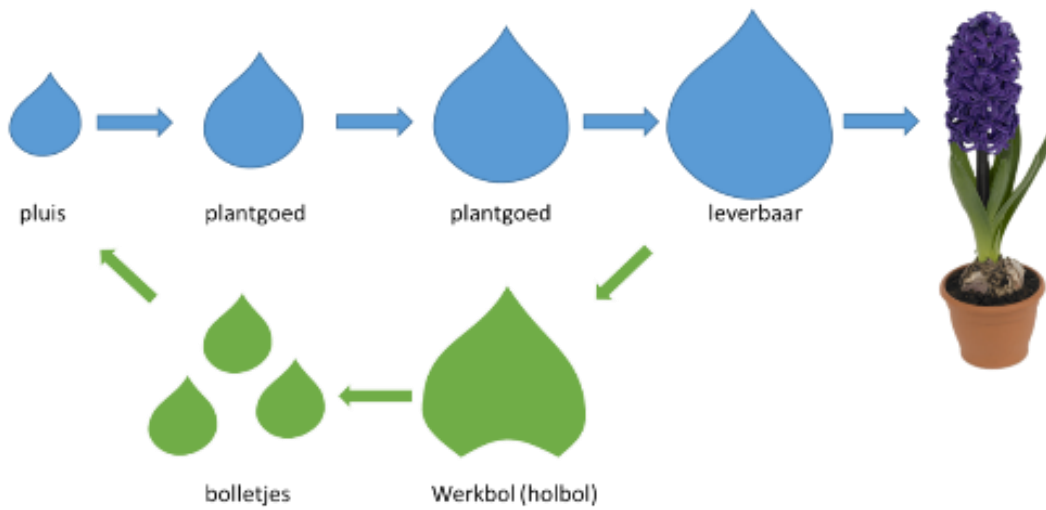

Fig. 1: Traditionele teelt

NAAR:

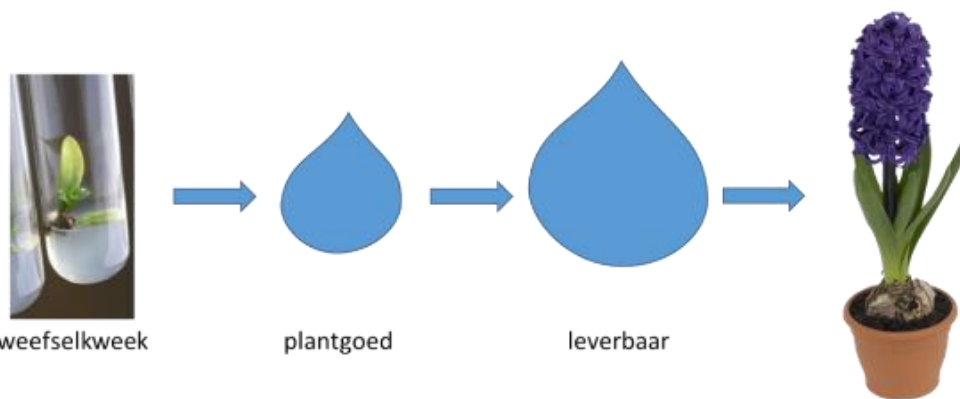

Fig. 2: Het éénrichting systeem

Omvang

Hyacinten worden voornamelijk geteeld op de duinzandgronden in het Noordelijk Zandgebied, de Bloembollenstreek en Kennemerland. Het areaal hyacinten is de laatste jaren gestabiliseerd. Dit heeft onder andere te maken dat er maar beperkt beschikbare grond aanwezig is. Verder vraagt de hyacintenteelt om een ruime vruchtwisseling. Daarnaast moeten hyacintenbollen bij vermeerdering ver verwijderd van andere hyacinten worden geplant, om daarmee de kans op virusbesmetting zo klein mogelijk te maken.

De ontwikkeling van areaal van hyacinten is onder te verdelen in werkbollen en geholde bollen. Het areaal is te zien in tabel 1.

Tabel 1: Ontwikkeling van areaal van hyacinten werkbollen, holbollen (in ha, oogstjaar)

HYACINT In hectare	2017	2018	2019	2020	2021
Totaal areaal werkbollen² hyacint	84,14	81,51	84,43	87,00	79,66
Totaal areaal geholde bollen hyacint	57,91	62,27	61,99	69,00	56,44

Cultivars

De hyacintenteelt wordt gekenmerkt door een stabiel assortiment. Alle cultivars zijn afkomstig van één soort: *Hyacinthus orientalis*. Het assortiment wordt nog in grote mate bepaald door cultivars die lang geleden zijn geïntroduceerd. Het overgrote deel is afkomstig van in de laatste vijftig jaar geïntroduceerde cultivars, zie tabel 1 voor de ontwikkeling van areaal van top 10 hyacintencultivars in 2020 (in ha/ oogstjaar). Dit onderzoek kan mogelijk ook een bijdrage leveren in het vernieuwen van het sortiment met resistente cultivars.

Tabel 2: Ontwikkeling van areaal van top 10 hyacintencultivars in 2020 (in ha/ oogstjaar). Met het jaartal dat de cultivar is geregistreerd.

HYACINT	Geregistreerd "Jaartal"	Oogstjaar			
		2017	2018	2019	2020
Cultivar					
WHITE PEARL	1954	198,78	176,87	172,97	196,51
DELFT BLUE	1944	168,36	160,06	161,12	180,14
PINK PEARL	1922	182,62	163,14	152,44	159,83
FONDANT	1983	102,57	105,88	118,85	123,5
BLUE PEARL	1994	76,88	75,95	74,19	76,44
JAN BOS	1927	61,82	60,75	63,33	69,91
BLUE STAR	1982	61,86	60,45	63,46	65,62
BLUE JACKET	1953	41,93	39,45	38,04	36,27
SPLENDID CORNELIA	1984	27,69	24,92	26,47	28,23
CHINA PINK	1963	21,34	22,34	23,08	26,81
AIOLOS	1985	32,18	25,46	22,25	20,21

Teelt

De hyacintenteelt is een teelt in jaargangen, waarbij de bollen jaren achtereen worden geplant, geroid, verwerkt, bewaard en weer terug geplant om zo in vier jaar uit te groeien van klein bolletje tot een verkoopbare bol. Ziekten en plagen worden zodoende van het land naar de schuur gebracht en weer terug en daarmee neemt per teeltcyclus de ziektedruk toe. Vruchtwisseling (telkens nieuw land gebruiken) zou de ziektedruk kunnen verlagen, maar de beschikbare hoeveelheid grond staat onder druk. Om die reden worden ziekten en plagen van de bollen op dit moment ook met chemische en andere middelen zo goed mogelijk onderdrukt, maar de kans op een besmetting of nieuwe aantasting blijft.

² Dit zijn bollen die geplant worden met als doel te worden gebruikt om te vermeerderen.

Ziektegevoeligheid

In de hyacintenteelt spelen de bodemschimmels (Pythium, Fusarium) en de bacterieziektes geelziek (Xanthomonas) en snot (Dickeya) een belangrijke rol in de kwaliteit van de bollen. Daarnaast kunnen hyacinten gevoelig zijn voor grijs (Hyacinten Mozaïek Virus).

Door de lange groeicyclus van plantgoed naar leverbaar (3 tot 4 jaar) is de kans op ziektes bij de hyacint groter dan bij andere bolgewassen. Mede door de gevoeligheid van het gewas is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen hoog. Door de wettelijke beperking van grondontsmetting en het verbieden van effectieve middelen zal met name de bestrijding van Pythium in de toekomst steeds meer problemen veroorzaken.

Onze ambitie is:

- *Het ontwikkelen van een nieuw schoon teeltsysteem “éénrichting teeltsysteem”;*
- *Het produceren van een duurzame ziektevrije en residuvrije hyacintbol;*
- *De afhankelijkheid van gewasbeschermingsmiddelen verminderen.*

Het nieuwe teeltsysteem wordt ontwikkeld door:

Markglory CV, Lisse 	VOF P.C. van Saase en Zn, De Zilk 	Kees van Haaster & Zn BV, De Zilk 	Van Haaster Vijfhuizen BV, Vijfhuizen
VOF Apeldoorn Bloembollen, Egmond Binnen 	VOF Th. A. Pennings, Breezand 	Alb. Groot BV, Schagerbrug 	KAVB, Hillegom
Bulb Quality Support BV, Lisse 	Iribov BV, Heerhugowaard 	Stichting Wageningen Research, Wageningen 	

De ontwikkeling van het nieuwe teeltsysteem wordt mede mogelijk gemaakt door:

 Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling: Europa investeert in zijn platteland	 provincie ZUID HOLLAND	 Hagelunie Interpolis
---	--	--